DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)
12. december 1995 *

I sag C-469/93,

angående en anmodning, som Tribunale di Trieste (Italien) i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Amministrazione delle Finanze dello Stato

mod

Chiquita Italia SpA,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel og af AVS-EØF-konventionerne, som er undertegnet i Lomé mellem staterne i Afrika, Vestindien og Stillehavet, på den ene side, og Det Europæiske Økonomiske Fællesskab, på den anden side,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C.N. Kakouris, og dommerne G. Hirsch, F.A. Schockweiler, P.J.G. Kapteyn og J.L. Murray (refererende dommer),

* Processprog: italiensk.

generaladvokat: C.O. Lenz
justitssekretær: ekspeditionssekretær H.A. Rühl,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Chiquita Italia SpA ved advokaterne Luigi R. Bianchi, Enzo Volli, Paolo Volli og Guido Greco, Milano

— den italienske regering ved professor Luigi Ferrari Bravo, chef for Udenrigsministeriets servizio del contenzioso diplomatico, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato Sergio Laporta

— den franske regering ved secrétaire des affaires étrangères Nicolas Eybalin, Udenrigsministeriets direction des affaires juridiques, og sous-directeur Catherine de Salins, samme direktorat, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Eugenio de March og Theofanis Christoforou, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 12. januar 1995 er afgivet mundtlige indlæg af Chiquita Italia SpA ved advokat Guido Greco, af den italienske regering ved avvocato dello

Stato Maria Gabrielle Mangia og af Kommissionen ved Antonio Aresu, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 16. februar 1995,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 10. november 1993 indgået til Domstolens Justitskontor den 16. december 1993 har Tribunale di Trieste i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt en række præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel (herefter »GATT«) og AVS-EØF-konventionerne, som er undertegnet i Lomé mellem staterne i Afrika, Vestindien og Stillehavet, på den ene side, og Det Europæiske Økonomiske Fællesskab, på den anden side (herefter »AVS-EØF-konventionerne«).

2 Spørgsmålene er rejst under en tvist mellem Amministrazione delle Finanze dello Stato og selskabet Chiquita Italia.

3 Ved den italienske lov nr. 986/64 af 9. oktober 1964 (herefter »den italienske lov«) blev der med virkning fra den 1. januar 1965 indført en afgift på friske bananer, som siden er blevet forhøjet flere gange.

4 Ved dom af 7. maj 1987 i sag 193/85, Co-Frutta (Sml. s. 2085), fastslog Domstolen, at EØF-traktatens artikel 95, stk. 2, er til hinder for en forbrugsafgift, som rammer visse indførte frugter, såfremt den må antages at beskytte den indenlandske frugtproduktion. Domstolen kendte endvidere for ret, at artikel 95 omfatter alle varer med oprindelse i andre medlemsstater, herunder varer med oprindelse i tredjelande, som er bragt i fri omsætning i medlemsstaterne.

5 I den dom, som Domstolen ligeledes afsagde den 7. maj 1987 i sag 184/85, Kommissionen mod Italien (Sml. s. 2013, præmis 15), fastslog Domstolen, at Den Italienske Republik havde tilsidesat sine forpligtelser efter traktatens artikel 95, stk. 2, da den havde indført og opretholdt en forbrugsafgift på friske bananer med oprindelse i andre medlemsstater.

6 Domstolen antog herved for det første, at afgiften havde karakter af en intern afgift, idet den indgik som led i en generel intern afgiftsordning, der systematisk og efter objektive kriterier anvendes på kategorier af varer, uanset deres oprindelse. Endvidere antog Domstolen, at afgiften var en protektionistisk foranstaltning i artikel 95, stk. 2's forstand, da den måtte antages at beskytte den indenlandske frugtproduktion.

7 Under påberåbelse af disse domme anlagde Chiquita Italia to sager henholdsvis den 2. april og den 25. maj 1990, hvorunder selskabet nedlagde påstand om, at Pretura di Trieste tilpligtede de italienske myndigheder at give selskabet tilladelse til at indføre nogle partier bananer med oprindelse i Columbia, Honduras og St. Lucia uden at betale den forbrugsafgift, som var indført ved den italienske lov under henvisning til, at den var i strid med fællesskabsretten.

8 Pretura di Trieste tog selskabets påstande til følge.

9 Den 18. september 1990 anlagde Ministero delle Finanze to sager ved Tribunale di Trieste med påstand om, at den omtvistede afgift kendtes lovlig, og at der var hjemmel til at opkræve afgiften. Ministeriet gjorde herved gældende, at afgiften alene kunne anses for ulovlig i forhold til de bananer, som havde oprindelse i de andre medlemsstater eller var i fri omsætning dér, og ikke i forhold til de bananer, som hidrørte direkte fra tredjelande.

10 Den 29. december 1990 blev den italienske forbrugsafgift på bananer ophævet ved lov nr. 428/90 (jf. supplement til GURI af 12.1.1991). Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at denne lov ikke havde tilbagevirkende gyldighed.

11 Mens sagen verserede for Tribunale di Trieste, afsagde Domstolen dom den 9. juni 1992 i sagen Simba m.fl. (forenede sager C-228/90 — C-234/90, C-339/90 og C-353/90, Sml. I, s. 3713), som ligeledes vedrørte indførslen til Italien af bananer, der hidrørte direkte fra tredjelande.

12 Domstolen gentog i denne dom, at den omtvistede forbrugsafgift var en intern afgift i traktatens artikel 95's forstand. Den bemærkede endvidere (præmis 14), at artikel 95 kun finder anvendelse på varer, som indføres fra andre medlemsstater, og ikke på varer, der indføres direkte fra tredjelande.

13 Domstolen udtalte dog (præmis 19), at selv om traktaten imidlertid ikke i sig selv indeholder bestemmelser, der er til hinder for eventuelle forskelsbehandlinger i anvendelsen af interne afgifter på varer, der indføres direkte fra tredjelande, så skal der tages hensyn til de internationale overenskomster, der er indgået mellem Fællesskabet og de tredjelande, hvorfra bananerne indføres, og som eventuelt indeholder bestemmelser, der kan få indflydelse på afgørelsen af hovedsagerne.

14 Domstolen fremhævede tillige (præmis 20), at i henhold til artikel 139, stk. 2, i den tredje AVS-EØF-konvention har Fællesskabet og dets medlemsstater forpligtet sig til under den almindelige samhandelsordning ikke at anvende protektionistiske midler over for varer fra AVS-staterne.

15 Domstolen henviste dernæst (præmis 21) til den protektionistiske karakter af en afgift som den nationale forbrugsafgift i forhold til den pågældende medlemsstats indenlandske produktion af spiselig frugt.

16 Den anførte imidlertid (præmis 22), at det tilkommer de nationale domsmyndigheder, eventuelt efter at have forelagt præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen, at fastslå, om bestemmelserne i de internationale overenskomster faktisk er til hinder for, at en medlemsstat pålægger en afgift som forbrugsafgiften på friske bananer, der indføres direkte fra de pågældende tredjelande.

17 Endelig fremhævede Domstolen (præmis 28), at i tilfælde, hvor de forelæggende retter ser sig foranlediget til at betragte en national lov, der indfører en afgift som den nationale forbrugsafgift, som uforenelig med bestemmelserne i traktater indgået af Fællesskabet, der tillægger borgerne rettigheder, er de pågældende borgere ikke forpligtet til at erlægge en sådan afgift.

18 Som følge af denne dom betalte selskabet Chiquita Italia forbrugsafgiften for de bananer, som var indført fra Honduras. Derimod fastholdt selskabet sin nægtelse af at betale afgiften for indførslerne fra Columbia og St. Lucia under henvisning til, at denne afgift er uforenelig med GATT's artikel III og reglerne i AVS-EØF-konventionerne.

19 Da den nationale ret finder, at afgørelsen af tvisten i den for den verserende sag afhænger af, hvorledes GATT og Lomé-konventionerne fortolkes, har den besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er der under hensyn til Domstolens dom af 9. juni 1992 i de forenede sager C-228/90 — C-234/90, C-339/90 og C-353/90, og navnlig henset til gyldigheden af bestemmelser i de af Fællesskabet indgåede aftaler, in casu GATT-overenskomsten og konventionerne mellem AVS-staterne og EØF, tillagt private rettigheder, som kan gøres gældende over for de kontraherende stater, og er de nationale domstole, såfremt en national retsforskrift strider mod eller i øvrigt er uforenelig med GATT-overenskomsten eller de nævnte konventioner, dermed forpligtet til at lade den ude af betragtning?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, spørges: Strider den interne afgift, der opkræves i Italien som en forbrugsafgift af friske bananer i henhold til lov nr. 986/64, som ændret ved lov nr. 873/82, og som er anvendt på friske bananer indført fra tredjelande, der er kontraherende parter i GATT-overenskomsten samt i konventionerne mellem AVS-staterne og EØF, mod bestemmelser i de nævnte af Fællesskabet indgåede aftaler og skal derfor lades ude af betragtning af de nationale domstole?«

20 Da den forelæggende ret ikke har oplyst, hvilken AVS-EØF-konvention den sigter til, skal det først afgøres, hvilken af de fire AVS-EØF-konventioner der finder anvendelse i sagen.

21 I den forbindelse bemærkes, at de indførsler, som gav anledning til opkrævningen af den omtvistede afgift, fandt sted fra april 1990.

22 De bestemmelser, som procesdeltagerne har henvist til, er enten indeholdt i den fjerde AVS-EØF-konvention, tredje del, afsnit I, der blev undertegnet i Lomé den 15. december 1989 (EFT 1991 L 229, s. 1), eller i protokol nr. 5 om bananer (EFT 1991 L 229, s. 213), som begge trådte i kraft den 1. marts 1990 (jf. artikel 2 i afgø-

relse nr. 2/90 truffet af AVS-EØF-Ministerrådet den 27.2.1990 om de overgangsforanstaltninger, der skal gælde fra den 1.3.1990).

23 Følgelig skal der alene refereres til den fjerde AVS-EØF-konvention.

Første spørgsmål

24 Den forelæggende rets første spørgsmål er i det væsentlige, om GATT og den fjerde AVS-EØF-konvention indeholder bestemmelser, der tillægger private rettigheder, som disse kan påberåbe sig ved de nationale domstole som grundlag for at modsætte sig anvendelsen af nationale retsforskrifter, der er i strid hermed.

25 Det fremgår herved af Domstolens faste praksis, at spørgsmålet om, hvorvidt bestemmelser i en aftale, som Fællesskabet har indgået med tredjelande, har direkte virkning, altid skal afgøres på grundlag af aftalens ånd, system og ordlyd (jf. bl.a. dom af 12.12.1972, forenede sager 21/72-24/72, International Fruit Company m.fl., Sml. 1972, s. 295, org. ref.: Rec. s. 1219).

26 Vedrørende GATT bemærkes, at Domstolen flere gange og senest i dom af 5. oktober 1994 i sag C-280/93, Tyskland mod Rådet (Sml. I, s. 4973, præmis 106), har udtalt, at GATT, som ifølge sin præambel blev virkeliggjort ved »gensidigt fordelagtige aftaler«, er kendetegnet ved stor smidighed i sine bestemmelser, navnlig dem, der vedrører mulighederne for fravigelse, de foranstaltninger, der kan træffes i tilfælde af særlige vanskeligheder, og ordningen for bilæggelse af tvister mellem de kontraherende parter.

27 Domstolen fremhævede (præmis 107), at de nævnte foranstaltninger med henblik på bilæggelse af tvistigheder, under hensyn til de enkelte tilfælde, omfatter skriftlige henstillinger eller forslag, der skal tages under »velvillig overvejelse«, undersøgelser, der eventuelt følges op af anbefalinger, forhandlinger eller beslutninger truffet af de kontraherende parter, herunder beslutning om at bemyndige visse kontraherende parter til i forhold til andre at suspendere gennemførelsen af alle indrømmelser eller forpligtelser i henhold til GATT, og endelig, at den pågældende part i tilfælde af en sådan suspension har mulighed for at opsige overenskomsten.

28 Domstolen udtalte endvidere (præmis 108), at hvor en forpligtelse i henhold til GATT eller en indrømmelse vedrørende en præference medfører, at visse producenter lider eller risikerer at lide alvorlig skade, hjemler artikel XIX endelig mulighed for, at en kontraherende part ensidigt suspenderer forpligtelsen samt tilbagekalder eller ændrer indrømmelsen, enten efter forhandling med samtlige kontraherende parter eller, såfremt der ikke er indgået nogen aftale mellem de berørte kontraherende parter, ved en midlertidig foranstaltning, som endog kan træffes uden forudgående forhandling, såfremt situationen er hastende (jf. ovennævnte dom i sagen International Fruit Company, præmis 21, 25 og 26, og af 24.10.1973, sag 9/73, Schlüter, præmis 29, samt dommene af 16.3.1983, sag 266/81, SIOT, Sml. s. 731, præmis 28, og forenede sager 267/81, 268/81 og 269/81, SPI og SAMI, Sml. s. 801, præmis 23).

29 Disse særegenheder ved GATT er følgelig til hinder for, at en borger kan påberåbe sig GATT's bestemmelser ved en medlemsstats nationale domstole som grundlag for at modsætte sig anvendelsen af nationale retsforskrifter.

30 Vedrørende den fjerde AVS-EØF-konvention har den italienske regering gjort gældende, at denne konvention i lighed med GATT ikke kan antages at indeholde nogen bestemmelse, der tillægger private rettigheder, som disse kan påberåbe sig ved de nationale domstole, hvilket beror på de formål og generelle principper, som er indeholdt i konventionen, og som tilsigter at fremme den økonomiske, kulturelle og sociale udvikling i AVS-staterne.

31 Herom bemærkes, at den fjerde AVS-EØF-konvention — i øvrigt i lighed med, hvad der gælder for de foregående AVS-EØF-konventioner eller associeringsaftalerne mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og de afrikanske stater samt Madagaskar — ikke har samme karakter som GATT, således som det fremgår af ovennævnte præmis 26-29.

32 Disse konventioner er nemlig karakteriseret ved, at der er en kendelig mangel på ligevægt i de kontraherende parters forpligtelser. Konventionernes generelle formål er således at fremme den økonomiske og sociale udvikling i de tredjestater, som har undertegnet konventionerne, navnlig ved en forbedring af betingelserne for adgangen til fællesmarkedet for disse landes produkter. Spørgsmålet er, om den anførte mangel på ligevægt udelukker, at visse af konventionernes bestemmelser kan have direkte virkning.

33 Konventionerne skal ses som en forlængelse af den associeringsordning, som oprindelig blev indført ensidigt ved EØF-traktaten.

34 I dommen af 5. februar 1976 i sag 87/75, Bresciani (Sml. s. 129), fastslog Domstolen (præmis 23) i forbindelse med sin behandling af den anden associeringsaftale mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og de afrikanske stater samt Madagaskar, som blev undertegnet i Yaoundé den 29. juli 1969 (JO 1970 L 282, s. 1), og som er forløberen for AVS-EØF-konventionerne, at den omstændighed, at der som følge af konventionens særlige karakter ikke består samme forpligtelser for Fællesskabet og de associerede stater, ikke er til hinder for, at Fællesskabet anerkender, at visse af dens bestemmelser har direkte virkning.

35 Det må derfor antages, at den fjerde AVS-EØF-konvention kan indeholde bestemmelser, der tillægger private rettigheder, som disse kan påberåbe sig ved de nationale domstole.

36 Denne konklusion afkræftes ikke af den italienske regerings argument om, at den fjerde AVS-EØF-konvention foreskriver en særlig procedure for bilæggelse af tvistigheder mellem de kontraherende parter. Den anden Yaoundé-konvention indeholdt nemlig en tilsvarende ordning i artikel 53, men Domstolen fastslog alligevel i førnævnte dom, at visse af konventionens bestemmelser har direkte virkning.

37 Herefter må det første spørgsmål besvares med, at GATT ikke indeholder bestemmelser, der tillægger private rettigheder, som de kan påberåbe sig ved de nationale domstole som grundlag for at modsætte sig anvendelsen af nationale retsforskrifter, der er i strid hermed, men at den fjerde AVS-EØF-konvention kan indeholde sådanne bestemmelser.

Andet spørgsmål

38 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, om visse bestemmelser i GATT eller i den fjerde AVS-EØF-konvention kan fortolkes således, at de er til hinder for, at en intern afgift som den, der er indført ved den italienske lov nr. 986/64, som ændret ved lov nr. 873/82, anvendes på varer indført fra tredjestater, der er kontraherende parter i disse konventioner.

39 Under hensyn til den givne besvarelse vedrørende bestemmelserne i GATT skal dette andet spørgsmål kun besvares for så vidt angår bestemmelserne i den fjerde AVS-EØF-konvention.

40 Indledningsvis fremhæves, at bestemmelserne i den fjerde AVS-EØF-konvention har udgjort en integrerende del af Fællesskabets retsorden siden bestemmelsernes ikrafttræden.

41 Chiquita Italia har gjort gældende, at artikel 177, stk. 2, i den fjerde AVS-EØF-konvention bør tilnærmes EF-traktatens artikel 95 og derfor i lighed med denne bestemmelse tillægges direkte virkning.

42 Dette argument kan ikke tages til følge. Det bemærkes herom for det første, at den fjerde AVS-EØF-konvention ikke indeholder bestemmelser, som udtrykkeligt vedrører interne afgifter. Konventionen indeholder vel i artikel 168, stk. 1, og artikel 169, stk. 1, bestemmelser svarende til EF-traktatens artikel 9, 12 og 30, men ingen bestemmelse, der svarer til EF-traktatens artikel 95, og som særlig skulle vedrøre interne afgifter.

43 Som med rette anført af den italienske regering ville Fællesskabet og AVS-staterne, såfremt de havde ønsket at regulere spørgsmålet om interne afgifter som led i den generelle samhandelsordning, der er indført ved konventionen, netop have vedtaget en bestemmelse svarende til EF-traktatens artikel 95.

44 Der må endvidere lægges vægt på, at artikel 177, stk. 2, i den fjerde AVS-EØF-konvention ikke kan læses uden sammenhæng med artikel 177 i øvrigt. Denne bestemmelse vedrører nemlig de beskyttelsesforanstaltninger, som kan træffes, såfremt anvendelsen af bestemmelserne i den generelle samhandelsordning, der er indført ved konventionen, medfører alvorlige forstyrrelser i en erhvervssektor i Fællesskabet eller i en eller flere medlemsstater, eller såfremt de vil kunne medføre en forringelse af situationen i en erhvervssektor.

45 Det må derfor antages, at de kontraherende parter i konventionen, såfremt de havde forfulgt det af Chiquita Italia hævdede formål, ville have givet denne bestemmelse samme placering som de bestemmelser i konventionen, der svarer til EF-traktatens artikel 9, 12 og 30, og ikke have nøjedes med at indføje bestemmelsen i en artikel vedrørende beskyttelsesforanstaltninger.

46 Endelig bemærkes, som generaladvokaten har anført i punkt 37 i forslaget til afgørelse, at den anden Yaoundé-konvention (JO 1970 L 282, s. 1), som var forløber for Lomé-konventionerne, indeholdt en bestemmelse i artikel 5, hvis affattelse lå tæt op ad ordlyden af EF-traktatens artikel 95, stk. 1. Denne bestemmelse lød således:

»Med forbehold af de særlige bestemmelser i denne konvention, skal hver af parterne afholde sig fra enhver foranstaltning eller praksis af intern afgiftsmæssig art, som direkte eller indirekte medfører en forskelsbehandling mellem partens egne varer og lignende varer med oprindelse i de øvrige lande, som er kontraherende parter i konventionen.«

47 Det forhold, at der ikke blev optaget en sådan bestemmelse i Lomékonventionernes kapitel om »Den almindelige samhandelsordning«, viser, at de kontraherende parter i konventionen ikke ønskede, at ordningen skulle indeholde en sådan bestemmelse.

48 Chiquita Italia har subsidiært tillige gjort gældende, at artikel 169, stk. 1, i den fjerde AVS-EØF-konvention — hvorefter Fællesskabet ikke må anvende kvantitative restriktioner eller foranstaltninger med tilsvarende virkning over for indførsel af varer med oprindelse i AVS-staterne — kan anvendes på den foreliggende sag.

49 Selskabet fremhæver i den forbindelse, at denne bestemmelse svarer til EF-traktatens artikel 30. Ifølge det af Domstolen fastslåede i dommen af 22. september 1988 i sag 45/87, Kommissionen mod Irland (Sml. s. 4929, præmis 16), har traktatens artikel 30 til formål at ophæve alle de foranstaltninger fra medlemsstaternes side, som hindrer indførslerne ved samhandelen inden for Fællesskabet, uanset om sådanne foranstaltninger direkte vedrører de importerede varers bevægelighed eller de indirekte medfører en hindring af afsætningen af varer fra andre medlemsstater. Som det hedder i dommen, ændrer den omstændighed, at visse af disse hindringer skal vurderes »i relation til særlige bestemmelser i traktaten, som f.eks. artikel 95, der vedrører afgiftsmæssig forskelsbehandling ... intet ved, at artikel 30 er en generel forbudsbestemmelse«.

50 Hvis Domstolen antager, at den fjerde AVS-EØF-konvention ikke indeholder nogen bestemmelse, som svarer til EF-traktatens artikel 95, må konventionens artikel 69, stk. 1, ifølge Chiquita Italia finde anvendelse, da denne bestemmelse i lighed med EF-traktatens artikel 30 er en lex generalis, som gælder, når der ikke er truffet særlige bestemmelser på området.

51 Vedrørende den opfattelse, som gøres gældende af Chiquita Italia, bemærkes, at den forudsætter, at såvel EF-traktaten som den fjerde AVS-EØF-konvention har til formål at sikre frie varebevægelser uden nogen form for hindringer, herunder de hindringer, der skyldes diskriminerende interne afgifter.

52 Dette ræsonnement kan ikke lægges til grund. Det fremgår nemlig af Domstolens faste praksis, at spørgsmålet om, hvorvidt den fortolkning, der er anlagt af en traktatbestemmelse, kan udvides til at gælde for en anden bestemmelse, som er affattet i lignende eller endog identiske vendinger, og som er indeholdt i en aftale, Fællesskabet har indgået med et tredjeland, navnlig afhænger af det formål, der forfølges med hver af bestemmelserne inden for de særlige rammer, som gælder for dem, og at det i den forbindelse har væsentlig betydning at sammenholde henholdsvis aftalens og traktatens formål og desuden den sammenhæng, de hver især indgår i (jf. herom bl.a. dom af 1.7.1993, sag C-312/91, Metalsa, Sml. I, s. 3751, præmis 11).

53 Som tidligere anført må det, i mangel af særlige bestemmelser om interne afgifter, antages, at de kontraherende parter i konventionen ikke har ønsket at foretage nogen regulering af interne afgifter som led i den almindelige samhandelsordning, der er indført ved konventionen.

54 Under den mundtlige forhandling har Chiquita Italia endvidere påberåbt sig artikel 1 i protokol nr. 5 om bananer, hvorefter »ingen AVS-stat ... med hensyn til sin udførsel af bananer til Fællesskabets markeder [stilles] ringere end tidligere eller i øjeblikket for så vidt angår den pågældende stats adgang til de traditionelle markeder og dens fordele på disse markeder«.

55 Ifølge Chiquita Italia udgør denne bestemmelse en standstill-klausul, som er egnet til at have direkte virkning. Denne klausul fandtes allerede i den første AVS-EØF-konvention, som trådte i kraft den 1. april 1976 (EFT 1976 L 25, s. 1), og blev opretholdt i den anden, tredje og fjerde Lomé-konvention. Denne klausul må derfor ifølge selskabet lovligt kunne påberåbes som grundlag for at modsætte sig de forhøjelser af den italienske afgift, der blev foretaget efter den 1. april 1976.

56 Den italienske regering har gjort gældende, at den omhandlede bestemmelse ganske vist indeholder en standstill-forpligtelse — nemlig en forpligtelse til at opretholde de nuværende betingelser for AVS-bananers adgang til de traditionelle markeder — men at den ikke kan anvendes på den italienske afgift, da denne har været gældende siden 1964, dvs. før ikrafttrædelsen af den fjerde AVS-EØF-konvention.

57 Herom bemærkes for det første, at artikel 1 i protokol nr. 5 om bananer i modsætning til de øvrige bestemmelser i protokollen er affattet i klare, præcise og ubetingede vendinger, hvorfor den kan påberåbes direkte af private.

58 Det må dog ikke desto mindre bringes helt på det rene, om denne bestemmelse kan påberåbes som grundlag for at modsætte sig forhøjelser af en intern afgift såsom den italienske forbrugsafgift på bananer.

59 Det bemærkes herom, at artikel 1 i protokol nr. 5 om bananer har karakter af en standstill-klausul. Bestemmelsen har med andre ord til formål at garantere, at de gældende betingelser og nærmere regler for, at bananer hidrørende fra AVS-stater får adgang til de traditionelle markeder, ikke er ringere end de, som gjaldt på protokollens ikrafttrædelsestidspunkt. Denne adgangsgaranti gælder imidlertid kun for bananer fra AVS-stater inden for de mængder, som blev indført på bestemmelsens ikrafttrædelsestidspunkt.

60 Det kan således ikke bestrides, at denne standstill-klausul hindrer forhøjelser af en afgift som den i sagen omtvistede. Sådanne forhøjelser medfører nemlig prisforhøjelser for de pågældende bananer og gør det dermed vanskeligere at afsætte dem på det pågældende marked.

61 I øvrigt kan der ikke udledes noget argument af det forhold, at de interne afgifter blev holdt uden for den almindelige samhandelsordning, som blev oprettet ved kapitel 1, afsnit I, i tredje del af den fjerde AVS-EØF-konvention. Konventionens artikel 183, som henviser til protokollen om bananer, er nemlig indeholdt i kapitel 2, afsnit I, i tredje del af den fjerde konvention, hvilket kapitel vedrører »Særforpligtelser vedrørende rom og bananer«. Denne artikel er derfor en særregel, som i kraft af princippet om »lex specialis derogat generali« kan indeholde andre retsforskrifter end de, som i øvrigt er fastsat for varer med oprindelse i AVS-staterne.

62 Endelig bemærkes, at de tre første AVS-EØF-konventioner alle indeholdt en standstill-klausul, som var affattet i vendinger svarende til ordlyden af artikel 1 i protokol nr. 5 om bananer.

63 Da den første AVS-EØF-konvention trådte i kraft den 1. april 1976, må det følgelig antages, at AVS-EØF-konventionerne er til hinder for forhøjelser af en intern afgift på bananer med oprindelse i AVS-stater, såsom den italienske forbrugsafgift, når disse forhøjelser har fundet sted efter den 1. april 1976, og når forhøjelserne bevirker, at eksporten af bananer stilles ringere end tidligere hvad angår såvel adgangen til de traditionelle markeder som fordelene på disse markeder.

Sagens omkostninger

64 De udgifter, der er afholdt af den italienske og franske regering samt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Tribunale di Trieste ved kendelse af 10. november 1993, for ret:

1) **Den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel indeholder ikke bestemmelser, der tillægger private rettigheder, som de kan påberåbe sig ved de nationale domstole som grundlag for at modsætte sig anvendelsen af nationale retsforskrifter, der er i strid hermed. Den fjerde AVS-EØF-konvention kan indeholde sådanne bestemmelser.**

2) **AVS-EØF-konventionerne er til hinder for forhøjelser af en intern afgift på bananer med oprindelse i AVS-stater såsom den italienske forbrugsafgift, når disse forhøjelser har fundet sted efter den 1. april 1976, og når forhøjelserne bevirker, at eksporten af bananer stilles ringere end tidligere hvad**

angår såvel adgangen til de traditionelle markeder som fordelene på disse markeder.

Kakouris Hirsch Schockweiler

Kapteyn Murray

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 12. december 1995.

R. Grass C.N. Kakouris

Justitssekretær Formand for Sjette Afdeling